

Stora Kopparbergs Bergslags AB
mot
Europeiska gemenskapernas kommission

”Konkurrens — Artikel 85.1 i EG-fördraget — Medgivande av faktiska eller rättsliga omständigheter under det administrativa förfarandet — Följder — Ansvar för rättsstridigt beteende — Informationsutbyte — Åläggande — Böter — Motivering — Förmildrande omständigheter”

Förstainstansrättens dom (tredje avdelningen i utökad sammansättning) av den 14 maj 1998 II - 2116

Sammanfattning av domen

- 1. Konkurrens — Administrativt förfarande — Kommissionens beslut i vilket en överträdelse konstateras — Överträdelser av dotterbolagen i en företagskoncern — Beslut riktat till moderbolaget med hänsyn till dess förhållningssätt under det administrativa förfarandet — Moderbolaget åberopar att beslutet inte riktats till rätt mottagare — Upptagande till sakprövning
(EG-fördraget, artikel 173 fjärde stycket)*
- 2. Institutionernas rättsakter — Motivering — Skyldighet — Omfattning — Beslut om att tillämpa konkurrensreglerna — Beslut med ett flertal mottagare — Fastställande av den enhet som skall bära ansvaret för en överträdelse
(EG-fördraget, artikel 190)*

3. *Konkurrens — Gemenskapsrättsliga regler — Dotterbolags överträdelse — Moderbolagets ansvar — Villkor*
4. *Konkurrens — Administrativt förfarande — Upphörande av överträdelser — Förpliktelser som åläggs företagen — Proportionalitet — Kriterier (Rådets förordning nr 17, artikel 3.1)*
5. *Institutionernas rättsakter — Motivering — Skyldighet — Omfattning — Beslut om att ålägga ett flertal företag böter för en överträdelse av konkurrensreglerna (EG-fördraget, artikel 190; rådets förordning nr 17, artikel 15)*
6. *Konkurrens — Böter — Fastställande — Kriterier — Överträdelsernas allvarliga karaktär — Förmildrande omständigheter — Genomförandet av ett ändamålsenligt anpassningsprogram för att följa gemenskapens konkurrensregler (Rådets förordning nr 17, artikel 15)*
7. *Konkurrens — Böter — Belopp — Fastställande — Kriterier — Överträdelsernas allvarliga karaktär och varaktighet — Bedömningskriterier — Möjlighet att höja bötesnivån för att förstärka böternas avskräckande verkan (Rådets förordning nr 17, artikel 15.2)*

1. Ett företag som besvarar de begäran om upplysningar som har sänts till flera av företagets dotterbolag med stöd av artikel 11 i förordning nr 17 med att det företräder hela koncernen, samtidigt som det har en tveetydig inställning under det administrativa förfarandet vid kommissionen, och som, i egenskap av mottagare av kommissionens meddelande om anmärkningar, beslutar att inte ta ställning till kommissionens uttryckliga påstående om dess ansvar för dotterbolagets konkurrensbegränsande agerande, kan göra gällande mot kommissionens slutliga beslut att det inte är rätt mottagare av detta, även om kommissionen hade rätt att med anledning av företagets inställning dra slutsatsen att så var fallet.

Det faktum att ett företag explicit eller implicit vitsordar vissa faktiska och rätts-

liga omständigheter under det administrativa förfarandet vid kommissionen kan visserligen utgöra bevisning vid bedömningen av om en talan vid en domstol är välgrundad. Detta faktum innebär dock inte att rätten att väcka talan vid förstainstansrätten med stöd av artikel 173 fjärde stycket i fördraget begränsas. I avsaknad av uttryckligt lagstöd strider en sådan begränsning mot den grundläggande legalitetsprincipen och den grundläggande principen om rätten till försvar.

2. Motiveringen av ett beslut som går någon emot skall göra det möjligt att pröva beslutets lagenlighet och ge den berörde de upplysningar som är nödvändiga för att denne skall kunna bedöma om beslutet är välgrundad. Huruvida en sådan

motivering är tillräcklig skall bedömas mot bakgrund av omständigheterna i förevarande fall, bland annat rättsaktens innehåll, den åberopade motiveringens beskaffenhet och mottagarens intresse av att få förklaringar. För att uppfylla dessa ovannämnda krav skall det av en tillräcklig motivering klart och tydligt framgå hur den institution som har antagit akten har resonerat.

När ett beslut om tillämpning av artiklarna 85 och 86 i fördraget avser flera mottagare och medför en fråga om vem som skall bära ansvaret för överträdelsen, skall beslutet innehålla en tillräcklig motivering i förhållande till var och en av mottagarna, särskilt i förhållande till dem som enligt beslutet skall bära ansvaret för denna överträdelse.

3. Den omständigheten att dotterbolaget är en särskild juridisk person räcker inte för att det skall kunna uteslutas att moderbolaget skall ansvara för dotterbolagets agerande. Så är särskilt fallet när dotterbolaget inte självständigt bestämmer sitt agerande på marknaden, utan i huvudsak tillämpar instruktioner som det får av moderbolaget. Vad beträffar ett helägt dotterbolag följer det oundvikligen den politik som utstakas av de organ som enligt bolagsordningen fastställer moderbolagets politik.

När ett moderbolag på goda grunder ansetts ansvarigt för ett helägt dotterbolags rättsstridiga agerande har kommissionen rätt att även anse det ansvarigt för övriga av moderbolaget kontrollerade dotterbolags rättsstridiga agerande, eftersom moderbolaget inte har kunnat vara omedvetet om dotterbolagets konkurrensbegränsande beteende.

4. Tillämpningen av artikel 3.1 i förordning nr 17 kan föranleda ett förbud mot att fortsätta med vissa verksamheter och förfaranden eller att upprätthålla förhållanden, om dessa har konstaterats vara rättsstridiga, men även mot att i framtiden ägna sig åt ett liknande agerande. Eftersom den bestämmelsen dessutom skall tillämpas med beaktande av den konstaterade överträdelsen av konkurrensreglerna, har kommissionen befogenhet att fastställa omfattningen av de berörda företagens förpliktelser i syfte att få nämnda överträdelse att upphöra. Sådana förpliktelser för företagen får emellertid inte överskrida gränserna för vad som är ändamålsenligt och nödvändigt för att uppnå det eftersträvade målet, närmare bestämt att företagen åter skall agera i enlighet med de regler som har överträtts.

Villkoren för tillämpning av artikel 3.1 i förordning nr 17 uppfylls inte av ett förbud som avser att hindra ett utbyte av rent statistiska uppgifter som inte utgör information om ett enskilt företag eller som kan härledas till ett visst företag, såvida det inte framgår av beslutet att kommissionen ansåg att utbytet var en överträdelse i sig av artikel 85.1 i fördraget, och då enbart den omständigheten att

ett system för utbyte av statistiska uppgifter kan användas i konkurrensbegränsande syfte inte medför att det strider mot den bestämmelsen, eftersom det under sådana omständigheter först är nödvändigt att fastställa att det faktiskt har haft en konkurrensbegränsande verkan.

5. Skyldigheten att motivera ett individuellt beslut har till syfte att göra det möjligt för gemenskapsdomstolarna att pröva beslutets lagenlighet och att ge den berörde de upplysningar som är nödvändiga för att denne skall kunna bedöma om beslutet är välgrundat eller om det eventuellt är behäftat med ett sådant fel att det är möjligt att ifrågasätta dess giltighet, med det tillägget att omfattningen av denna skyldighet beror på rättsaktens art och det sammanhang i vilket den har antagits.

Omfattningen av skyldigheten att motivera ett beslut om att ålägga ett flertal företag böter för en överträdelse av gemenskapens konkurrensregler skall fastställas mot bakgrund av att bedömningen av hur allvarliga överträdelserna är skall göras med hänsyn till ett stort antal omständigheter, såsom i synnerhet de särskilda omständigheterna i målet, dess kontext och böternas avskräckande verkan, utan att det har fastställts någon tvingande eller uttömmande förteckning över de kriterier som absolut skall tas i beaktande.

Kommissionen förfogar vid fastställandet av varje bötesbelopp över ett utrymme för skönsmåsig bedömning, och den kan av denna anledning inte anses skyldig att tillämpa en exakt matematisk formel.

Slutligen skall motiveringen av ett beslut ingå i själva beslutet och hänsyn kan inte tas till kommissionens efterföljande förklaringar annat än i särskilda fall.

När kommissionen i ett beslut konstaterar att konkurrensreglerna har överträtts och ålägger de företag som har deltagit i överträdelserna böter skall kommissionen, om den systematiskt har beaktat vissa grundläggande omständigheter för att fastställa bötesbeloppen, ange dessa omständigheter i själva beslutet så att mottagarna av detta skall kunna kontrollera om bötesnivån är välgrundad och bedöma om det eventuellt förekommit diskriminering.

6. Vid fastställandet av böterna för en överträdelse av gemenskapens konkurrensregler skall bedömningen av hur allvarliga överträdelserna är göras med hänsyn till ett stort antal omständigheter, såsom i synnerhet de särskilda omständigheterna i målet, dess kontext och böternas avskräckande verkan, utan att det har fastställts någon tvingande eller uttöm-

mande förteckning över de kriterier som absolut skall tas i beaktande.

I detta avseende visar det berörda företaget genom att införa ett anpassningsprogram för att följa gemenskapens konkurrensregler visserligen att det vill förhindra framtida överträdelser, och detta program underlättar således för kommissionen att utföra sitt uppdrag, vilket består i att på konkurrensrådet tillämpa de principer som fastställs i fördraget och att i detta hänseende vägleda företagen. Enbart den omständigheten att kommissionen i sin tidigare beslutspraxis i vissa fall har beaktat införandet av ett anpassningsprogram som en förmildrande omständighet, medför dock inte en skyldighet för den att göra så i ett bestämt fall.

7. Kommissionen kan vid sin bedömning av den allmänna bötesnivån beakta att uppenbara överträdelser av gemenskapens konkurrensregler fortfarande är förhållandevis vanligt förekommande och således har kommissionen rätt att höja bötes-

nivån när den anser att det är nödvändigt att förstärka böternas avskräckande verkan. Följaktligen kan den omständigheten att kommissionen tidigare har tillämpat en viss bötesnivå för vissa typer av överträdelser inte medföra att kommissionen inte skulle kunna höja denna nivå inom de gränser som föreskrivits i förordning nr 17, om detta visar sig nödvändigt för att gemenskapens konkurrenspolitik skall kunna säkerställas.

Vidare kan kommissionen vid bedömningen av hur allvarlig överträdelsen är ta hänsyn till det faktum att det vidtagna åtgärder i syfte att dölja samverkans existens.

Slutligen kan kommissionen vid bedömningen av den allmänna bötesnivån bland annat att ta hänsyn till att en överträdelse av artikel 85.1 i fördraget dels pågick under lång tid, dels var av uppenbar beskaffenhet och dessutom begicks trots att kommissionens tidigare beslutspraxis borde ha utgjort ett varnande exempel.